

BESTUURSBOEK

Tel 051 410 0958 E-pos tuli@studbook.co.za

www.tulicattle.co.za

Tel 051 410 0958

Faks 051 448 4220

E-pos tuli@studbook.co.za

Webblad www.tulicattle.co.za

Tuli Beestelersgenootskap van Suid-Afrika

Uitgawe: Julie 2023

1. BELANGRIKE PUNTE WAT IN GEDAGTE GEHOU MOET WORD MET DIE BEPALING VAN 'N KALFSEISOEN:

Voor 'n mens enige besluite neem oor wanneer en hoe jy jou diere wil paar, moet jy verstaan dat diere onder bepaalde omstandighede, spesifieke behoeftes het.

Koeie met kalwers het goeie weiding nodig, omdat die koei melk produseer en ook nog herbeset moet word. Die riglyn is dat koeie binne ses weke met die begin van die groeiseisoen moet kalf.

Koeie in 'n vroeë stadium van dragtigheid het nie so goeie weiding nodig nie en maak dit sin dat hierdie tydperk gedurende die droë seisoen of winter moet wees. Koeie 6 weke voor kalf, se voedings behoeftes neem weer drasties toe en kan selfs jou konsepsie met die volgende dekseisoen bepaal.

Speenkalwers: Verse en Bulle het deurlopend goeie weiding nodig. Dit is uiters belangrik om te verseker dat hierdie jong diere, hul volle potensiaal bereik. Daar is beslis een area waar die meeste telers faal en dit is op die ouderdom tussen speen- en 12 maande.

Maak seker u speenkalwers het goeie kwaliteit weiding. Lekaanvullings mag soms noodsaaklik wees om gewigsverlies agv speenskok te voorkom. Onthou die bul is die “produk” wat jy verkoop en verse is jou toekomstige “fabriek”. Hieruit kan gesien word dat jy mooi moet besin, oor wanneer jy jou diere moet paar en wanneer hulle gaan kalf. Aangesien Prestasietoetsing verpligtend is, vergemaklik dit ook jou bestuur om ‘n bepaalde kalfseisoen te hê.

2. AANVAARBARE PARINGS:

** (indien goedgekeur word)*

- SP-Bul of Sp-Koei X Ander ras = Basis Koei *
- SP-Bul X Basis Koei = Aanhangel A-koei *
- SP-Bul X A-Koei = Aanhangel B-Koei/B-Bul *
- SP-Bul X B-Koei = SP-Koei/SP-Bul *
- B-Bul X SP-Koei = SP-Koei/SP-Bul *
- B-Bul X B-Koei = B-Koei/B-Bul *
- B-Bul X A-Koei = A-Koei *
- B-Bul X Basis Koei = Basis Koei *

Elke teler besluit self watter koei hy met watter bul gaan paar. Daar is ook baie programme wat jou hiermee kan help, solank jy seker is dat jou aantel, die gemiddeld van jou kudde sal verbeter en tersefdertyd voldoen aan jou langtermyn teeldoelwitte. Stuur asb paringslyste na kantoor.

3. VEREISTES VAN GEBOORTE TOT VOLWASSE DIER:

- Gee die kalf 'n nommerplaatjie of oorkode. Tatoëer vir permanente merk van identifikasie.
- Weeg die kalf binne 3 dae na geboorte (indien moontlik, afgerond tot naaste kilogram).
- Weeg koei binne sewe dae na geboorte (indien moontlik)
- Registreer kalf se geboorte binne 90 dae by SA Stamboek
- Weeg koei en kalf met speen (tussen 151 en 270 dae)
- Weeg kalf 12 maande (tussen 271 en 450 dae) en/ of 18 maande (451 en 634 dae)

Let wel: Indien u nie speen, tesame met koeigewig by speen en een van 12/18 maande gewigte neem nie, sal diere outomaties op 24 maande gekanselleer word!
Hoe meer gewigte, hoe beter!

Opsioneel: Bulle begin met Plaasgroeitoetse voor of met 12 maande gewigte (kontak kantoor of u Stamboek veldbeampte vir verdere inligting).

ONTHOU ASSEBLIEF OM AL DIE INLIGTING AAN MARIETJIE CAMPBELL TE STUUR OF SELF OP LOGIX TE LAAI. (marietjiec@studbook.co.za)

4. KEURING:

Die keuring van diere word self deur die teler gereël. 'n Lys van senior keurders, asook die kostestruktuur, kan van die kantoor aangevra word. Vroulike diere kan vanaf die ouderdom 12 maande en bulle 18 maande geïnspekteer word. Dit word egter nie deur die Genootskap aanbeveel nie, aangesien diere nog baie kan verander totdat hulle volwassenheid bereik. Die aanbeveling is om vroulike diere op 15 maande of ouer te inspekteer. Bulle moet so oud as moontlik wees met inspeksie, afhangende van die ouderdom waarop jy die bulle wil bemark. Met inspeksie word diere goedgekeur, afgekeur of laat oorstaan vir herinspeksie op 'n latere stadium. Daar is 'n hele aantal redes hoekom diere afgekeur/geprul kan word. Op die volgende bladsy is 'n lys met toepaslike kodes:

AFDELING	KODE		AFKEURKODES 14/2/2023
Algemeen	13	TUL	Ouderdom eerste kalwing < 39 maande
	14	TUL	TKP van <760 dae tussen enige 2 kalwers, 3 kalwers en meer 'n gem TKP <570 dae
	16	TUL	Enige oorerflike defek
	17	TUL	Wilde temperament
Tipe / kleur / hare	1	TUL	Swart kleur of Briekwa
	2	TUL	Soliede wit bokant die onderlyn
	8	TUL	Oodrewe wollerige of lang hare
	15	TUL	Swak gepigmenteer
	20	TUL	Enige tekens van onsuiverheid
	44	TUL	Nie fenotipoes Tuli nie
Kop	3	TUL	Oodrewe lang of kort onderkaak of skewe bek
	18	TUL	Swak oë of ooghare
	23	TUL	Permanente traan oë
Rug tot steft	5	TUL	Oormatige hol of geboë rug
	6	TUL	Krom rug van agter gesien/Gedraaide ruggraat
	7	TUL	Aangebore kinkel in boonste derde van stert
	19	TUL	Duiwelsgreep
	25	TUL	Oormatige hang kruis
	34	TUL	Plat kruis
Bene / hoeve	4	TUL	Uitgroei of enige abnormale kloue
	21	TUL	Patella fiksasie
	36	TUL	Sekel-, regop- of koeihakkig
	37	TUL	Bakbenig, x benig of duiftonig
	38	TUL	Regop- of deurtrapte kote
	41	TUL	Onnatuurlike gang
	33	TUL	Growwe beenstruktuur

AFDELING	KODE		AFKEURKODES 13/3/2023
Skrotum, skede en uier	11	TUL	Hipoplasie of skrotale defekte
	12	TUL	Skede vlesig of prolaps
	26	TUL	Onder ontwikkelde vroulike geslagsorgane of uier
	40	TUL	Swak uier-, speen ontwikkeling & plasing
Bespierung / Konstitusie	9	TUL	Oormatige bespierung (dubbel bespierung)
	42	TUL	Swak konstitusie
	43	TUL	Swak bespierung
Grootte	22	TUL	Ondergewig vir ouderdom
	24	TUL	Uitermatige groot of ponie tipe
	31	TUL	Te hoog op die been, sonder diepte

GOEIE KODES 14/2/2023			
Bespierung	50	TUL	Goeie bespierung
Manlikheid	51	TUL	Goeie manlikheid
Konstitusie	52	TUL	Goeie konstitusie
Haarkleed	53	TUL	Goeie haarkleed
Balans	54	TUL	Goeie balans
Hoewe	55	TUL	Goeie hoewe

5. STANDAARD VAN VOORTREFLIKHEID

Hier volg beskrywings van hoe die teler sy eie diere kan beoordeel.

KOP:

- **Bek:** Breë bek waar die kake mooi op mekaar sluit. Bo-kaak of onder-kaak mag nie korter of langer as die ander kaak wees nie. Dit mag ook nie skeef wees nie.
- **Neus:** Die spieël van die neus moet mooi glad wees met goeie pigment en twee goed ontwikkelde neusgate. 'n Denkbeeldige lyn moet reguit afkom vanaf die spits op die kop, tussen die oë deur tot in die middel van die bek.
- **Ore:** Die ore moet mooi langs die kop geplaas wees. Bulle se ore moet klein wees en skoon met kort haartjies daarop. (Groot harige ore dui op onsuiverheid). Koeie se ore is normaalweg bietjie groter as bulle.
- **Oë:** Die oë van die Tuli moet ovaalvormig wees met mooi lang oogwimpers wat afwaarts wys. Voorbeelde van swak oë; ronde-, klein-, uitpeul-, Chinese-, permanente traan oë of oë met swak gevormde

oogwimpers wat klossies vorm is nie gewens nie, maar word nie noodwendig afgekeur nie.

- **Spits:** Die spits van die dier moet mooi tussen die twee ore opgaan. By diere wat horings het, is die spits natuurlik nie sigbaar nie en moet mooi gevormde Sanga-tipe horings hê. Nagenoeg 10% van die ras het horings. Telers moet probeer om horings tot die minimum te beperk, aangesien dit ekonomiese komplikasies inhou.

NEK:

Die nek moet mooi in die skouer invloei. Die nek van vroulike diere moet mooi glad wees met fyn plooitjies en 'n mooi nekvel. As gevolg van hormone, is die nek van bulle gewoonlik bietjie hariger en donkerder van kleur as die res van sy lyf. Soos 'n bul volwassenheid bereik, word die nek gewoonlik dikker as sy kop en ontwikkel 'n mooi gedefiniëerde skof met sterk gevormde nekvel.

TOPLYN:

Diere moet 'n mooi reguit rug, met goed gevormde oogspier, maar nie oorbespied wees nie. 'n Oormatige hol- of geboogde rug word afgekeur. Tuli's moet 'n goeie oogspier vertoon, aangesien dit een van die ras se kenmerkendste eienskappe is.

LENGTE EN DIEPTE:

Hierdie twee eienskappe gaan hand aan hand. As die een nie reg is nie, lyk 'n dier ongebalanseerd. Die dier moet goeie lengte met diepte hê. Diere moet nie so kort wees dat hy inmekaar gedruk lyk nie, maar ook nie so lank wees dat hy silindries vertoon nie.

AGTERKWART:

Die agterkwart moet goed bespied wees, met goeie breedte. Die boud moet 'n goeie lengte van die heup na die sitbeen vertoon met 'n matige hang kruis en goeie bespierung wat afgaan tot op die hak. 'n Goed ontwikkelde skilpadspier moet sigbaar wees.

AGTERBENE:

Die agterbene moet goed ontwikkel wees met 'n fyn beenstruktuur. Die bene moet ook nie oormatig koei- hakkig of bakbenig wees nie. Bene wat van agter, reguit uit die sitbeen af gaan grond toe, is ideaal met genoeg spasie vir die koei se uier en bul se skrotum. Die agterbene, van die kant gesien, moet nie te regophakkig of sekelhakkig wees nie.

KOTE EN HOEWE:

Diere moet goeie kote hê en gemaklik beweeg. Jong bulle met swak kote is geneig om later, as hulle swaarder word, probleme te ontwikkel

Diere waarvan die kote spring of glip, moet uitgeskot word. Hoewe moet kort en goed gevorm wees. Oppas vir diere met lang kloue.

SPRONG VAN RIB:

Sprong van rib word nie altyd genoeg beklemtoon nie. Dit is een van die eienskappe wat die meeste gewig by 'n dier bepaal. Diepte en lengte, sonder die sprong van

rib, sal ligte speenkalwers tot gevolg hê. Bly weg van platsydige diere. Hulle teel ligte, swak kalwers.

VOORKWART:

Bulle moet `n mooi diep en breë borskas hê, met goed geplaaste blaaië wat nie los bo die skouer uitloop nie. Daar moet ook genoegsame vleis aan die agterkant van die blad wees. Diere met te los skouers en duiwelsgreep, word afgekeur. Dieselfde geld vir vroulike diere, alhoewel vroulike diere 'n ligter voorkwart (wigvorm) het.

VOORBENE:

Die voorbene moet reguit uit die skouer afgaan grond toe. Alhoewel X- bene of bakbene voorkom, word enige oormatige geval afgekeur.

SKEDE:

Die bul moet `n goeie sterk skede hê. 'n Skede wat met 'n 45 grade hoek ahang, is selde `n probleem. Enige skede wat met `n skerp hoek val (pypvormig),

moet afgekeur word. Die bul se skede moet bokant die denkebeeldige lyn, tussen die knie van die voorbeen en die hak van die agterbeen hang, anders word hy afgekeur.

TESTIS EN SKROTUM:

Die Bul moet 'n goed ontwikkelde en mooi gevormde skrotum hê. Die skrotum omtrek word gemeet en moet volgens die dier se liggaamsgewig, aan rasstandaarde voldoen. Alhoewel 'n 45 grade skewe skrotum binne die ras aanvaar word, is dit ongewens en moet dit liever vermy word. Bulle met skrotums wat meer as 45 grade draai of waar die byballe koeksister, word afgekeur. Moenie te streng wees op jong bulle waar die skrotum "abnormaal" vertoon nie. Soos wat hulle ouer word en die skrotum "voller" word, vertoon die skrotum weer normaal.

VULVA, UIER EN SPENE:

Die vers moet 'n goed ontwikkelde vulva vertoon. Dit is altyd goed om die vulva binne die groep met mekaar

te vergelyk. `n Vers wat in haar siklus is, se vulva sal groter vertoon as die een wat nie in siklus is nie. Verse wie se vulva baie kleiner is as die gemiddeld binne haar ouderdomsgroep, is gewoonlik minder vrugbaar. Verse moet ook vier goed geplaaste spene hê. Koeie moet mooi klein uiertjies hê met vier mooi gepigmenteerde dun spene, waaraan 'n pasgebore kalf gemaklik kan drink. Aangesien bottelspene eers sigbaar word by koeie, word aanvaar dat sulke diere deur die teler self uitgeskot word.

STERT/STERTHEGTING:

Die stert moet netjies uit die Sanga hangkruis kom. Dit moet ten minste twee derdes na die grond afhang, met `n mooi goed-gevormde kwas. Daar mag nie `n knak in die boonste derde van die stert voorkom nie. Bobbejaanstert word afgekeur.

KONSTITUSIE:

Dit is seker een van die mees belangrikste eienskappe van vleisbeeste. Ons wil almal vet beeste hê wat goed

produseer. Dit is belangrik dat ons binne die trop, diere se kondisie met mekaar vergelyk. Daar is amper altyd diere binne `n groep, wat vetter is as ander. Indien die diere almal goeie produseerders is, sal dit goed wees om diere met die swakste kondisie –telling, te verkoop. Onthou die volgende definisie:

Konstitusie is die vermoë van 'n goed produserende dier (insluitend 'n koei met 'n kalf) om sy/haar kondisie te handhaaf. `n Goeie produseerder raak ook vet, maar `n swak produseerder is altyd vet.

RASSTANDAARDE:

Let wel, rasstandaarde word vervat in hierdie boek, maar word van tyd tot tyd deur die Raad aangepas, soos probleme binne die ras ondervind en aangespreek moet word.

- Verse moet binne 39 maande kalf.
- Die maksimum toelaatbare TKP vir koeie tussen haar eerste en tweede kalf is 760 dae,
- Koeie met 3 kalwers of meer moet `n gemiddelde TKP

van 570 dae of laer handhaaf.

- Geen koei mag 'n TKP van 760 dae tussen enige twee kalwers oorskry nie.
- Koeie mag nie DSLK van 760 dae oorskry nie. (dae sedert laaste kalf.
- Diere met 'n speenindeks binne kontemporêre groep van onder 90 vir bulle en 80 vir verse word outomaties deur stelsel gekanselleer. Dit is van toepassing op diere gebore vanaf 1 September 2017.
- Koeie met 'n speenindeks binne haar kontemporêre groep van onder 80, oor twee agtereenvolgende kalwers, word outomaties gekanselleer. Dit is van toepassing op kalwers gebore vanaf 1 September 2017.
- Die neem van speen en een van 12 /18 maande gewigte, is verpligtend vir diere gebore vanaf 1 Januarie 2017.
- Die neem van koeigewig met speen is verpligtend vanaf 1 Februarie 2020.

Hoe meer gewigte, hoe beter!

6. STANDAARDE WAARAAN RASEGTE TELING MOET VOLDOEN:

Vanaf 1 Januarie 2023 moet alle kuddevaars oor 'n Genomiese profiel beskik en moet vaderskap bevestig word.

7. KI BULLE EN EMBRIO KOEIE:

Wanneer daar by die Raad aansoek gedoen word om 'n KI Bul of Embrio Koei te registreer, sal die Raad na die bul/ koei se teelwaarde indekse, asook die prestasie van sy/ haar nageslag kyk en indien tevrede, reël dat die bul/ koei weer geïnspekteer word. Die keurder/s sal dan 'n aanbeveling aan die Raad maak met redes waarom die bul/koei as 'n KI bul/embrio koei goedgekeur of afgekeur behoort te word

Vir enige verdere navrae, kontak asb die kantoor by 051 410 0958.

Tuli groete